

Hyväksytty 5. puoluekokouksessa 16.6.2007

Periaateohjelma 2007

Vasemmiston tie oikeudenmukaiseen maailmaan

1. Uudistava vasemmisto – maailmanlaajuinen liike

2. Vasemmistoliiton perusarvot

- Tasa-arvo, vapaus ja kestävä kehitys
- Demokratiaa vahvistettava

3. Globaalikapitalismi ja vasemmiston vaihtoehto

- Demokratian on oltava pääoman valtaa vahvempi
- Aika haastaa globaalikapitalismi
- Euroopan unionille uusi suunta
- Solidaariseen maailmaan

4. Sosiaalisesti oikeudenmukaiseen Suomeen

- Eriarvoistuva Suomi torjuttava
- Hyvinvointivaltio on uudistettava
- Vapauden unelmat todeksi
- Oikeus työhön ja toimeentuloon kaikille
- Ympäristötietoinen Suomi

5. Vasemmistoliitto – avoin ja vapaamielinen kansalaisliike

6. Maailma on vasta nuori

Samalla kun puoluekokous hyväksyy periaateohjelman, se toteaa että

- hyväksyessään periaateohjelman, joka tiiviisti esittelee Vasemmistoliiton keskeiset arvot ja tavoitteet, puoluekokous korostaa jatkuvan ohjelmatyön ja puolueen ohjelmista käytävän järjestö- ja julkisen keskustelun puoluetta uudistavaa merkitystä;
- puoluekokous velvoittaa puoluehallituksen jatkamaan systemaattista ohjelmatyötä ja käynnistämään erityisalojen ohjelmavalmistelun. Ajantasaisia erityisohjelmia tarvitaan esimerkiksi tasa-arvopolitiikasta, demokratian vahvistamisesta, sosiaalipolitiikasta, ympäristöpolitiikasta, työelämäkysymyksistä, aluepolitiikasta, maahanmuuttajapolitiikasta tietoyhteiskunta- ja kulttuuripolitiikasta, mielenterveys- ja päihdepolitiikasta, vammaispolitiikasta ja liikuntapolitiikasta;
- puoluekokous pitää hyvänä, että puolueen periaateohjelmaa voidaan tarvittaessa käsitellä jokaisessa sääntömääräisessä puoluekokouksessa.

I. Uudistava vasemmisto – maailmanlaajuinen liike

Vasemmiston tavoitteena on vapauttaa ihmiskunta sodasta, sorrosta, puutteesta ja eriarvoisuudesta.

Vasemmisto tavoittelee yhteiskuntaa, jossa jokainen yksilö elää vapaana ja voi kehittää itseään rajoittamatta muiden vapautta. Kaikkien vapaus voi toteutua vain demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa.

Kestävän kehityksen vaatimus asettaa ihmiskunnan suurten valintojen eteen. Kiihtyvän aineellisen tuotannon ja kulutuksen tie on kestämaton. Luonnonvarat ovat rajalliset. Ihmisen toiminnan aikaansaama ilmastonmuutos ja ympäristön tuhoutuminen uhkaavat elämämme ehtoja. Ne ovat jo vakavasti heikentäneet luonnon monimuotoisuutta.

Ihmiskunnan on valittava tietoinen kestävä kehityksen tie. Maailman ihmisten ja kansakuntien keskinäistä solidaarisuutta on vahvistettava. Se tarkoittaa yhteistyötä rauhan, ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden puolesta.

Vasemmistoliitto toimii suomalaisen yhteiskunnan uudistamiseksi tasa-arvon, vapauden ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Samoja perusarvoja edistämme kansainvälisessä toiminnassa, osana maailmanlaajuisia vasemmistoliikettä.

2. Vasemmistoliiton perusarvot

Tasa-arvo, vapaus ja kestävä kehitys

Vasemmistoliiton perusarvot muodostavat kokonaisuuden, jonka kaikki osat ovat yhtä tärkeitä ja joka toteutuu vain demokraattisessa yhteiskunnassa.

Tasa-arvo on kaiken vasemmistolaisen ajattelun ja toiminnan lähtökohta. Kaikilla ihmisillä on yhtäläinen arvo. Jokaisella on oltava oikeus hyvään elämään ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Tasa-arvo on se järjen ja sydämen mitta, jonka avulla otamme kantaa niin koulutukseen, työelämään, sukupuolten ja ikäryhmien välisiin suhteisiin kuin toimeentuloon. Suuret tulo- ja varallisuuserot ja omistamiseen perustuva valta ovat ihmisten tasa-arvon toteutumisen pahimmat esteet.

Vapaus on ihmisen oikeus ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja luovuuteen. Vapaus on jokaisen ihmisen yksilöllisyyden ja koskemattomuuden kunnioittamista. Vapaus on kautta historian ollut sorrettujen ja alistettujen unelma, joka on saanut ihmiset yhtymään toimintaan yhteiskunnan muuttamiseksi. Pahimmat vapauden esteet ja pakot tämän päivän ihmisille tuottaa omien lakiansa mukaan toimiva talous. Vasem-

mistolle vapauteen liittyy aina yhteisöllinen vastuu ja solidaarisuus. Vapaassa yhteiskunnassa jokaisen vapaus on kaikkien vapauden ehto.

Kestävä kehitys on tulevien sukupolvien elinehto. Vasemmistoliitto edistää kohtuusperiaatetta, jonka mukaan jokaisella on oltava aineellista hyvää riittävästi, mutta kenellekään sitä ei kuulu ylettömästi. Kestävyyden vaatimus koskee kaikkea yhteiskunnan ja talouden toimintaa. Kestävä kehitys edellyttää, että demokratia ulottuu myös talouteen. Valtavat kehitys- ja tuloerot, ilmastomuutos, luonnonvarojen rajallisuus ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ovat hälyttäviä tosiasioita, jotka edellyttävät valtiorajat ylittävän yhteistoiminnan lisäämistä ja syventämistä.

Demokratiaa vahvistettava

Vasemmistoliiton perusarvoja voidaan edistää vain demokratiassa, jossa jokainen ihminen on poliittiseen toimintaan oikeutettu kansalainen. Vasemmistoliitolle demokratia on sivistyneen kansalaisyhteiskunnan välttämätön toimintatapa, jonka tulee ulottua kaikkiin yhteisöihin myös taloudessa, työelämässä ja kansainvälisessä toiminnassa.

Päätöksenteon on perustuttava tasa-arvoisiin osallistumismahdollisuuksiin ja vapaassa keskustelussa saavutettavaan laajaan yhteisymmärrykseen. Vasemmistoliitto edistää demokratiakulttuuria, jossa toteutuu kaikkien ihmisten osallisuus ja kaikista herruuden muodoista vapaa avoin keskustelu.

Demokratia tekee julkisesta vallasta kansan liittolaisen. Demokratia muuttaa alamaiset kansalaisiksi. Vasemmistoliitto näkee demokraattisen hyvinvointivaltion ihmisarvon, kansalaisten tasa-arvon ja yhteisen hyvän edistämisen välineenä.

Edustuksellinen demokratia jää muodolliseksi, ellei se perustu koko yhteiskuntaa läpäisevään demokratiakulttuuriin. Kansalaisaktiivisuuteen on kasvatettava ja sitä on tuettava ja rohkaistava. Hyvässä demokratiakulttuurissa otetaan aina huomioon myös vähemmistöjen ääni ja tarpeet.

3. Globaalikapitalismi ja vasemmiston vaihtoehto

Demokratian on oltava pääoman valtaa vahvempi

Vasemmistoliitto tekee eron kapitalismin ja markkinatalouden välille. Vasemmistoliitto vastustaa kapitalismia, joka on pääoman omistajien taloudellisia etuja ja valtaoikeuksia yksipuolisesti suosivaa politiikkaa. Kapitalistisessa yhteiskunnassa pääoma on demokratiaa vahvempi ja pääoman omistukseen perustuva valta hallitsee taloudellista

päätöksentekoa. Tahdomme korvata pääoman ylivaltaa suosivan vallankäytön kaikkien osallisten yhteistoiminnalla ja työn tulosten oikeudenmukaisella jaolla.

Demokratiaa ja taloutta ei pidä erottaa toisistaan. Vasemmistoliitto näkee demokraattisen politiikan myös taloutta uudistavana voimana. Talouden sujuva toiminta edellyttää markkinoita, mutta markkinatalouden rajat ja reilut pelisäännöt on asetettava kansallisen ja kansainvälisen demokratian keinoin. Haluamme kehittää markkinataloutta niin, että sen vaikutukset ovat ekologisesti, sosiaalisesti ja inhimillisesti kestäviä.

Aika haastaa globaalikapitalismi

Maailmankehityksen suunta muuttui ratkaisevasti 1990-luvulla, kun koko maailma avattiin kapitalistisen markkinatalouden piiriin. Kansainvälinen kauppa ja pääomaliikkeet ovat kasvaneet huimasti. Talouspolitiikan uusliberaali valtavirta uskoo markkinoiden yksinomaiseen ylivertauuteen ja kaiken poliittisen sääntelyn vahingollisuuteen.

Markkinoilta ei kuitenkaan koskaan löydy kaikille työtä, ei asuntoa, ei toimeentuloa, ei koulutusta, ei kulttuuria, ei hoivaa eikä lohdutusta. Markkinat vastaavat maksukykyiseen kysyntään, mutta eivät ihmisten tarpeisiin. Pääoman rajaton vapaus markkinoilla johtaa vahvemman vallan voimistumiseen, keskittymiseen ja aidon kilpailun tuhkautumiseen.

Markkinatalous, kansainvälinen kauppa ja teknologinen kehitys ovat luoneet vaurautta. Pohjoismaissa työväenliikkeen kamppailun synnyttämä demokraattinen hyvinvointivaltio on luonut taloudelle hyvät toimintaedellytykset ja vahvan sosiaalisen luottamuksen. Vain demokraattisen hyvinvointivaltion avulla on edetty kulttuurin, koulutuksen, terveyden ja toimeentulon alalla ja saavutettu merkittävää sosiaalisten, alueellisten ja sukupuolten välisten erojen tasoittumista.

Globalisaation aikakaudella kapitalistinen markkinatalous on mullistunut kaikki rajat ylittäväksi globaalikapitalismiksi. Oikeisto väittää globaalikapitalismia luonnonvälttämättömyydeksi ja käyttää sitä verukkeena ulottaa kilpailu- ja markkinaperiaate yhteiskuntaelämän kaikille aloille. Näin globaalikapitalismi on rikkomassa tasa-arvoisen yhteiskunnan tavoitteen ja sen sosiaalisen luottamuksen, johon sekä yhteiskunnan että talouden kehitys Suomessa on toisen maailmansodan jälkeen nojannut.

Vasemmisto haastaa globaalikapitalismin esittämällä sille solidaarisen ja kestävä vaihtoehdon. Haluamme rakentaa tasa-arvon, vapauden ja kestävä kehityksen periaatteisiin nojaavan demokraattisen tien tulevaisuuteen.

Euroopan unionille uusi suunta

Gloaalikapitalismi uhkaa jokaista hyvinvointivaltiota. Säätelemätön ylikansallinen talous näyttäytyy luonnonvoimana, joka pakottaa hyvinvointivaltioita kilpailemaan keskenään investoinneista ja leikkaamaan verotusta tavalla, josta hyötyvät vain rikkaat.

Oikeiston johtama Euroopan unioni on keskittynyt avaamaan markkinoita, alentamaan veroja, vähentämään sääteilyä ja valtioneukia sekä lisäämään työmarkkinajoustoja. Tällä uusliberaalilla politiikalla EU ei voi saada eurooppalaisten ihmisten luottamusta. Vasemmistoliitto haluaa uudistaa Euroopan unionia niin, että EU:n toiminta tukee pohjoismaisen solidaarisuusmallin mukaisen yhteiskunnan kehittämistä.

Euroopan vasemmiston on otettava aloite EU:n kehittämiseksi. Eurooppa tarvitsee tehokkaita yhteisiä demokraattisia pelisääntöjä, jotka turvaavat koko unionin alueella kansalaisoikeudet, työntekijöiden aseman ja työelämän reilut pelisäännöt, sosiaalisen turvan, hyvinvointivaltion ylläpitämiseen riittävät verotulot ja kestävä kehityksen. Euroopan unionin perussopimuksia uudistettaessa Suomessa, on käytettävä neuvotaantavaa kansanäänestystä.

Euroopan unionin on edistettävä näiden tavoitteiden toteutumista koko maailmassa. Vasemmistoliitto tahtoo EU:n olevan vahva rauhan, demokratian ja oikeudenmukaisen maailmantalouden rakentaja. Itsekkäästi toimivien suurvaltojen ja vastuuttomien suuryhtiöiden aikakauden kuuluu jäädä historiaan. EU:n on sitouduttava kansainvälisen oikeuden ja globaalin yhteistyön vahvistamiseen.

Solidaariseen maailmaan

Solidaarisen maailman rakentaminen perustuu vahvistuvaan ihmiskuntatietoisuuteen. Kaikkien maailman ihmisten kohtalonyhteys, jokaisen ihmisen yhtäläinen arvo ja ihmisoikeuksien tunnustaminen ovat vasemmistopolitiikan lähtökohta.

Kaiken kehityksen ja ihmisyyden ensimmäinen edellytys on rauha. Vasemmistoliitto on rauhan kannalla sotaa ja militarismia vastaan. Haluamme purkaa sotilasliitot, edistää yleistä aseidenriisuntaa ja Yhdistyneiden Kansakuntien periaatteiden kunnioittamiseen perustuvaa maailmanrauhaa ja kansainvälistä turvallisuutta.

Vasemmistoliiton tavoitteena on globaali demokratia. Demokraattinen maailma edellyttää ihmisoikeuksien kunnioittamista kaikkialla. Demokraattinen maailma edellyttää oikeudenmukaista maailmantaloutta, joka palvelee ihmiselämän perustarpeiden tyydyttämistä myös köyhimmässä maissa.

Kiireellisin tehtävä on nälän, köyhyyden, räikeän eriarvoisuuden ja naisten alistamisen poistaminen. Vasemmistoliitto kannattaa Suomen kehitysyhteistyön määrärahojen nostamista yhteen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Suomen pakolaispolitiikan on

oltava humaania ja pakolaiskiintiötämme on tuntuvasti nostettava. Euroopan unionilla on oltava solidaarinen ja globaalin vastuun tunnustava yhteinen maahanmuutto- ja pakolaispolitiikka.

Vasemmistoliitto näkee työelämän perusoikeudet keskeisinä ihmisoikeuksina. Työläisten järjestäytymis- ja lakko-oikeus, kollektiiviset työehtosopimukset, pakkotyön ja lapsityön kieltä sekä naisten ja miesten tasa-arvo työelämässä ovat kaikkia maailman ihmisiä koskevia periaatteita. Vasemmiston ja ammattiyhdistysliikkeen on vahvistettava kansainvälistä yhteistoimintaansa näiden oikeuksien toteuttamiseksi kaikkialla.

Maailman kauppajärjestelmään tarvitaan oikeudenmukaiset säännöt. Köyhillä mailla on oltava oikeus kehittää omaa talouttaan ja myydä tuotteitaan. Spekulatiivisille pääomaliikkeille on säädettävä maailmanlaajuinen vero ja rikkaita suosivat veroparatiisit on suljettava.

Rajallisessa maailmassa ei voida ratkaista ihmiskunnan suuria ongelmia uskomalla loputtomaan talouskasvuun. On osattava myös oikeudenmukaisella tavalla jakaa uudelleen. Tarvitsemme lisää sivistystä ja hyvinvointia, emme tavarapaljoutta.

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja ja ihmisoikeuksien julistus sekä kansainväliset ihmisoikeussopimukset ilmaisevat poliittisen tahdon rakentaa maailmanyhteisöä rauhan, ihmisten tasa-arvon ja demokratian pohjalle. Suomen on edistettävä YK:n vuosituhattulistuksen tavoitteiden toteutumista ja oltava mukana kehittämässä YK:sta tehokasta globaalipolitiikan foorumia. Suomen on toimittava muidenkin ylikansallisten järjestöjen demokratisoimiseksi.

4. Sosiaalisesti oikeudenmukaiseen Suomeen

Eriarvoistuva Suomi torjuttava

Globalikapitalismissa pääomalla ei ole isänmaata. Myös suomalainen kapitalismi on entistä vähemmän kansallista. Tämä pätee sekä Suomesta ulkomaille sijoitettuun pääomaan että ulkomailta Suomeen sijoitettuun pääomaan. Erityisesti pörssiyhtiöt tavoittelevat taustastaan riippumatta vain mahdollisimman suurta tuottoa sijoitetulle pääomalle.

Globalikapitalismin aikakausi näkyy Suomessa kasvavina tulo- ja varallisuuseroina, syrjäyttämisenä, osattomuutena ja alueiden eriarvoistumisena. Työntekijät kokevat kasvavaa epävarmuutta. Luottamus demokratiaan on rapistunut. Suuri osa kansalaisista on menettänyt uskonsa siihen, että poliittisen toiminnan ja vaaliosallistumisen kautta elinoloja voisi parantaa.

Kehitys ei kuitenkaan ole vääjäämätön. Eriarvoisuuden kasvattaminen ei ole luonnonvoimainen pakko, vaikka uusliberaali hegemonia uskottelee talouden ja yhteiskunnan vaihtoehdottomaksi. Kapitalismin ylivaltaa voidaan rajoittaa määrätietoisella politiikalla. Suomalaista hyvinvointivaltiota ja sopimusyhteiskuntaa voidaan kehittää. Vasemmistoliitto haluaa luoda tulevaisuuden uskoa ja kasvattaa luottamusta arvolähtöiseen politiikkaan. Ne ovat välttämättömiä edellytyksiä eriarvoistavan kapitalistisen kehityksen torjumiseksi.

Hyvinvointivaltio on uudistettava

Hyvinvointivaltiossa julkisella vallalla on vastuu kaikkien hyvinvoinnista. Vasemmistoliitto ja sen edeltäjä Suomen kansan demokraattinen liitto SKDL ovat vuosikymmeniä toimineet suomalaisen hyvinvointivaltion rakentamiseksi. Sosiaalisen turvan ja julkisten palveluiden alasajopolitiikka uhkaa näitä saavutuksia ja lisää eriarvoisuutta, polkee ihmisarvoa sekä vähentää ihmisten vapautta.

Vasemmistoliitto toimii hyvinvointivaltion uudistamiseksi oikeudenmukaiseksi ja toimivaksi. Julkisen vallan toiminnan on vastattava ihmisten uusiin tarpeisiin, palveluiden käyttäjien vaikutusvaltaa on lisättävä ja vanha byrokraattinen alamaisajattelu on juurruttava pois.

Tavoitteemme on poistaa eriarvoisuus ja taata työ, toimeentulo, asunto, sivistys ja hoiva jokaiselle. Haluamme raivata pois iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, terveydentilasta tai vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, vakaumuksesta ja asuinpaikasta johtuvat esteet hyvälle elämälle.

Tahdomme edistää koko Suomen tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia. Taloudellisen toiminnan kehittämiseksi Vasemmistoliitto ottaa tasapainoisesti huomioon maan eri alueiden tarpeet. Tavoitteen toteutuminen edellyttää vahvaa julkista taloutta, peruspalveluiden julkista tuottamista ja valtion omistus-, sijoitus- ja tukitoiminnan kehittämistä.

Hyvän elämän edellytysten luomisessa talous on avainasemassa. Oikeudenmukainen ja toimiva hyvinvointivaltio luo parhaat edellytykset menestyvälle ja kaikkia tasapuolisesti hyödyttävälle taloudelle. Vasemmistoliitto tukee elinkeinojen, osaamisen ja luovuuden kehittämistä. Elinkeinotoiminnan, erityisesti pienyrityksien, toimintaedellytykset ja mahdollisuudet työllistää ovat meille tärkeitä.

Vasemmistoliitolle ei riitä pelkkä mahdollisuuksien tasa-arvo. Me tavoittelemme arkipäivässä toteutuvaa tasa-arvoa. Kansalaisten perusoikeudet on muutettava eläväksi todellisuudeksi. Toimivat perusoikeudet tarvitsevat tuekseen osaavan ja kansalaisten yksilöllisiä tarpeita palvelevan julkisen vallan sekä aktiivisen kansalaisyhteiskunnan.

Vapauden unelmat todeksi

Jokaisen yksilön on voitava kehittää itseään ja sivistyä. Jokaisella on oltava mahdollisuus virikkeelliseen, henkisesti rikastuttavaan ja sosiaalisesti palkitsevaan elämään. Heikommassa asemassa olevia on siksi erityisesti tuettava.

Yhdenvertaiseen yhteiskuntaan pääseminen edellyttää aktiivista syrjinnän vastaista työtä. Yhteiskuntaa on rakennettava niin, että sen erilaisilla jäsenillä on tasavertaiset edellytykset osallistua ja kehittää itseään.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion saavutuksista huolimatta sukupuolten tasa-arvoon on yhä pitkä matka. Työmarkkinat ovat yhä jakaantuneet miesten ja naisten töihin ja naisten palkat ovat tuntuvasti pienempiä. Hyvälle elämälle ja toimivalle taloudelle välttämätöntä palkatonta tai pienipalkkaista hoivatyötä pidetään usein itsestänselvyytenä. Hoivatyö tulee tehdä näkyväksi ja tunnustaa sen perustava merkitys koko muulle talousjärjestelmälle.

Kahlitsevat sukupuoliroolit rasittavat kaikkia ihmisiä sukupuolesta riippumatta. Erityisesti ne rajoittavat niiden ihmisten elämää, joiden sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu poikkeaa totutusta. On avoimesti keskusteltava eriarvoisuutta ylläpitävistä sukupuolirakenteista ja toimittava niiden purkamiseksi.

Vasemmistoliitto edistää kaikkien ihmisten välistä tasa-arvoa ja tasavertaisuutta perheessä, työelämässä ja yleensä yhteiskunnassa. Vasemmistoliitto rakentaa yhteiskuntaa, jossa erilaiset perhemuodot ja elämänvalinnat ovat tasavertaisessa asemassa. Ihmisen oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet ovat yhtäläiset. Ne eivät parisuhteessa ja perhe-elämässä saa riippua sukupuolesta eikä seksuaalisesta suuntautumisesta.

Vasemmistoliitto edistää Suomen kehitystä monikulttuuriseksi maaksi. Kaikilla Suomessa pysyvästi asuvilla on oltava samat kansalaisoikeudet ja kansalaisvelvollisuudet. Toivotamme maahanmuuttajat tervetulleiksi Suomeen ja maamme täysivaltaisiksi kansalaisiksi. Maahanmuuttajat, siirtolaiset ja pakolaiset tuovat Suomeen uutta elinvoimaa ja kulttuurista rikkautta. Myös maahanmuuttajat ovat yksilöitä ja heidän muuttamisensa taustalla on erilaisia lähtökohtia, elämäntilanteita ja syitä.

Jokaisella on oikeus omaan kulttuuriin ja kieleen. Tämä koskee yhtä lailla uusia maahanmuuttajia kuin vanhoja vähemmistöjä, kuten romaneja, saamelaisia alkuperäiskansana ja suomenruotsalaisia suurimpana kielivähemmistönä. Ruotsin kielen erityisasema on tärkeä osa suomalaisen yhteiskunnan pohjoismaista perustaa. On tärkeää, ettei mikään ryhmä eristäydy tai että sitä ei eristetä muusta yhteiskunnasta.

Sivistys tarkoittaa hyviä kansalaisvalmiuksia sekä valmiutta ja halukkuutta jatkuvaan uuden oppimiseen. Suomalainen yhteiskunta menestyy parhaiten, kun jokaisella on todellinen mahdollisuus korkeatasoiseen koulutukseen ja sivistykseen. Luovalle työlle on taattava kunnolliset edellytykset. Kulttuurinen lukutaito, kyky henkilökohtaisesti

omaksua ja nauttia kulttuuritarjonnasta, on tärkeä osa sivistystä. Yleisradion julkisen palvelun periaatetta ja sivistystehtävää on vahvistettava.

Kansalaisen perusoikeuksiin kuuluvat myös digitaalisen tiedon ja palveluiden sekä verkkoyhteyksien käyttö. Kansalaisten toimintakyvylle välttämätön tieto ei voi olla suuryritysten yksityisomaisuutta. Tietoyhteiskunnan avoimuus kaikille on turvattava. Tätä edistää avointen standardien sekä vapaiden ohjelmien käyttö julkisen sektorin toiminnassa.

Jokaisella lapsella on oltava oikeus onnelliseen ja virikkeelliseen lapsuuteen. Poliittisesti siitä seuraa vaatimuksia perheiden tukemiseen ja koulujen kehittämiseen. Jokaiselle on taattava oikeus arvokkaaseen vanhuuteen. Sen edellytyksenä ovat riittävät ja laadukkaat terveys-, hoiva- ja kulttuuripalvelut.

Oikeus työhön ja toimeentuloon kaikille

Jokaisella on oikeus työhön ja toimeentuloon. Työ omaksi, perheen ja lähiyhteisön sekä koko yhteiskunnan hyväksi on jokaiselle ihmiselle itsensä toteuttamisen tärkeä väylä. Työ on tärkeä osa sosiaalista arvostusta ja itsekunnioitusta.

Vasemmistoliitto edistää jokaisen oikeutta yhteiskunnan aktiiviseen jäsenyyteen. On luotava uusia ja uudenlaisia työpaikkoja. Tuottavuuden kasvaessa työaika on lyhennettävä, työtä jaettava, vapaa-aikaa ja työntekijöiden ehdoilla tapahtuvaa joustavuutta lisättävä. Työn käsitettä on laajennettava, jotta kaikki yhteiskunnan kehittämiseksi tehtävä toiminta tulisi näkyväksi.

Gloaalikapitalistinen kehitys on syventänyt palkkatyöyhteiskunnan kriisiä ja lisännyt työelämän epävarmuutta. Pätkä-, osa-aika- ja vuokratöillä keinottelulle ja työelämän ehtojen huonontamiselle tarvitaan vahva vastavoima ammattiyhdistysliikkeestä ja sopimusyhteiskunnasta.

Vasemmistoliitto edistää kansalaisuutta työelämässä. Haluamme vahvistaa työelämän oikeuksia, turvallisuutta, reiluja työehtoja, yritysdemokratiaa ja työpaikkojen demokratiakulttuuria sekä ammattiyhdistystoiminnan edellytyksiä. Työelämän tasavertaiset oikeudet koskevat myös maahanmuuttajia.

Työ ja perhe-elämä on voitava sovittaa yhteen niin, että sekä isät että äidit voivat kantaa yhtäläistä vastuuta vanhemmuudesta. Ihmisten tarpeisiin vastaava julkinen palvelutuotanto tukee tavoitteen toteutumista. Naisten palkat ja asema työelämässä on saatava yhdenvertaiseksi miesten kanssa.

Vasemmistoliitto tavoittelee ihmistä kunnioittavaa yhtenäistä perusturvaa, joka takaa kaikille inhimillisen elämän edellytykset. Ansiosidonnainen turva täydentää perusturvaa ja korvaa ansionmenetyksiä. Sosiaaliturvan on joustettava ihmisten tarpeiden mukaan, jotta eri elämäntilanteiden, opiskelun, työnteon ja yrittäjyyden epävarmuu-

det saadaan hallintaan. Pienet tulot on vapautettava veroista ja kaikki tulolajit saatava samaan progressiiviseen verotukseen.

Ympäristötietoinen Suomi

Jos kaikki maailman ihmiset kuluttaisivat kuten suomalaiset keskimäärin, tarvittaisiin neljä kertaa nykyistä suurempi maapallo. Suomen on edistettävä tulevien sukupolvien ja ympäristön kannalta kestävä kehitystä kansainvälisesti ja oltava itse edelläkävijä.

Ilmastomuutoksen hillitseminen edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen tuntuva vähentämistä. Luonnonvarojen oikeudenmukainen ja kestävä käyttö asettaa tuotannolle suuren tehokkuushaasteen. Energiataloutta on kehitettävä ekotehokkaaksi ja energiaa on säästettävä. Fossiilisten polttoaineiden ja ydinvoiman käyttö on asteittain lopetettava ja siirryttävä uusiutuviin energialähteisiin. Raide- ja muun joukkoliikenteen osuutta on tuntuvasti lisättävä. Yhdyskuntia ja asuinalueita on kehitettävä kestävästi.

Luonnon monimuotoisuus on arvo sinänsä. Suomen on huolehdittava erityisesti laajoista vesistöistään ja Itämeren suojelusta. Vanhat metsät ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä.

Kuluttajina teemme arjen politiikkaa joka päivä. Vasemmistoliitto haluaa edistää vastuullista kuluttamista, reilua kauppaa, vahvistaa kuluttajien oikeuksia ja kuluttajaliikettä. Vasemmistoliitto tukee lähiruokaperiaatetta ja luomutuotantoa. Eläinten suojelua on edistettävä. Erityisesti tuotantoeläinten kohtelua on parannettava.

5. Vasemmistoliitto – avoin ja vapaamielinen kansalaisliike

Vasemmistoliiton juuret ovat työväenliikkeen yli satavuotisessa kamppailussa tasa-arvon ja alistettujen vapauden puolesta. Puolueemme on monen poliittisen sukupolven yhteenliittymä, jossa haasteena ja rikkautena on luoda yhteistyön silta erilaisten kokemusten välille.

Teollinen vallankumous synnytti 1800-luvulla kaksi suurta poliittista ajatussuuntaa - liberalismin ja sosialismin. Parhaimmillaan molemmille ajatussuunnille on ollut yhteistä usko demokratiaan ja pyrkimys sen edistämiseen. Liberalismi on kuitenkin aina korostanut omistamiseen liittyviä oikeuksia ja halunnut eristää talouden omalakisiksi toiminta-alueeksi. Sosialistisessa ajatteluperinteessä otetaan huomioon ihmisten todellisen vapauden ja demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien yhteys varallisuuden ja tulojen jakautumiseen.

Aatteellisesti Vasemmistoliiton ohjelma samastuu sosialistiseen ajatussuuntaan. Sanoimme irti sosialismiin liitetystä totalitarismista. Tulevaisuuden sosialismi voi

merkitä vain enemmän demokratiaa ja enemmän todellista vapautta kaikille. Sosialistinen ajattelu edistää sellaista yhteiskuntaa, jossa talouden toimintaa, pääomaliikkeitä ja sijoitustoimintaa, ihmisten asemaa tuotannossa ja erityisesti tulojen ja varallisuuden jakoa säännellään ihmisten tasa-arvotavoitteen toteuttamiseksi käytännössä. Talous ei saa hallita yhteiskuntaa, vaan talouden on palveltava hyvän elämän rakentamista kestäväällä tavalla.

Vasemmistoliitto tahtoo kasvaa avoimena poliittisena liittona perusarvojensa ja niihin pohjautuvien tavoitteidensa toteuttamiseksi. Puolueen jäsenyys edellyttää sitoutumista demokratian ja perusarvojemme – tasa-arvon, vapauden ja kestäväen kehityksen – edistämiseen.

Vasemmistoliitto on vapaamielinen kansalaisliike. Rakennamme moniarvoista ja suvaitsevaa yhteiskuntaa. Emme hyväksy katsomuksia, jotka lietsovat väkivaltaa, kansallismielisyyttä, rasismia tai sovinismia. Ihmiskäsityksemme on valoisa. Uskomme humanismin ihanteiden mukaisesti ihmisten vastuullisuuteen ja rehellisyyteen, kunhan siihen luodaan yhteisölliset edellytykset. Vasemmistolainen liike on vastavoima itsekkyyttä korostaville arvoille. Yhteisöllisyys on jokaisen ihmisen perustarve.

Uskontoihin puolue suhtautuu neutraalisti. Uskonnon harjoittaminen tai uskonnottomuus on kunkin kansalaisen yksityisasia. Kansalaisilla pitää olla yhtäläiset oikeudet riippumatta uskonnollisesta tai muusta maailmankatsomuksesta. Valtiolla ei pidä olla erityissuhdetta mihinkään uskontoon tai uskontokuntaan.

Aktiivinen kansalaisyhteiskunta on välttämätön edellytys edustuksellisen demokratian toimivuudelle. Vasemmistoliiton on oltava elävä kansalaisliike ja kansalaisyhteiskunnan demokratiakulttuurin edistäjä. Puolue-elämämme ohjenuorana ovat demokratia ja avoimuus, toisten kuunteleminen, uuden oppiminen ja kokemusten vaihto sekä jäsenten välinen toveruus, tuki ja kannustus. Haluamme ylläpitää ja kehittää yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeen ja muiden kansalaisliikkeiden kanssa tasa-arvoisen osallisuuden ja demokratian vahvistamiseksi.

6. Maailma on vasta nuori

Ihmiskunnan historia on vasta alussa. Edessä on suuria ympäristö- ja kehitysuuhkia, mutta myös valtavia mahdollisuuksia. Rajoittamaton globaalikapitalismi on ylittämässä maapallon kestokyvyn. Kamppailu energiasta ja luonnonvaroista uhkaa sortaa kansakunnat syveneviin ristiriitoihin.

Gloaalikapitalismi on muuttanut maailman ylikansalliseksi markkinamaailmaksi. Yksi yhteinen ihmisten maailma on muodostumassa, mutta vieraantuneessa muodossa. Vasemmistoliikkeen on edistettävä ihmiskunnan vapautumista – toisenlainen maailma on mahdollinen.

Maailmankehityksen poliittinen ohjaus on 2000-luvulla ratkaisevan tärkeää. Avainasemassa ovat ne keskeiset periaatteet ja arvot, joilla kehitystä ohjataan. Vasemmistolaisina olemme optimisteja. Uskomme, että ihmiset ovat järkiolentoja ja pystyvät muuttamaan käyttäytymistään.

Vasemmistoliitto haluaa olla rakentamassa laajaa kolmatta vasemmistoa. Ensimmäistä vasemmistoa elähdyttivät Ranskan vallankumouksen suuret vapausaatteet. Toinen vasemmisto ajoi työväenluokan nimissä sosiaalista tasa-arvoa omistamisen ylivaltaa vastaan.

Kolmas vasemmisto on ajatus suurten eurooppalaisten poliittisten aatteiden liberaalismin ja sosialismin historiallisesta liitosta paremman maailman rakentamiseksi. Feministinen ajattelu ja ympäristötietoisuus ovat keskeisessä asemassa kolmannen vasemmiston aatemaailmassa. Kolmas vasemmisto on puoluerajat ylittävä uusi punavihreän ajattelun ja toiminnan tie.

Kolmas vasemmisto torjuu jyrkästi uusliberalismin kylmänä ja ihmisvihamielisenä globaalikapitalismin puolusteluna. Kolmas vasemmisto haluaa kehittää uuden aikakauden yhteiskuntaa lähtökohtanaan tasa-arvoinen vapauskäsitys. Yhteiskunnalla on vastuu luoda olosuhteet, joissa jokainen ihminen voi elää täyttä elämää, käyttää täysimääräisesti kykyjään ja olla aktiivinen osallistuva kansalainen.

Kolmas vasemmisto asettaa vasemmiston ja oikeiston jakolinjan uudelleen. Se ryhmittää uudelleen suurten poliittisten aatteiden osapuolet. Kolmas vasemmisto on realistinen unelma kestävästä ja inhimillisestä yhteiskunnasta Suomessa ja maailmassa.